

Діяльність гетьмана Івана Степановича Мазепи

Іван Степанович Мазепа – гетьман України у 1687-1709 роках, видатний державний і політичний діяч кінця XVII - початку XVIII століття.

Народився 20 березня 1639 року в селі Мазепинці (нині Білоцерківський район Київської області). Належав до родини відомої правобережної української шляхти.

Мазепа був першим і єдиним українським гетьманом, який незмінно тримав гетьманську булаву протягом майже 22 років (8081 день). Цей період характеризувався економічним розвитком України-Гетьманщини, стабілізацією соціальної ситуації, піднесенням церковно-релігійного життя та культури.

Помер 22 вересня 1709 року в селі Варниця поблизу міста Бендери. Був похований у монастирі Святого Георгія (Юрія) міста Галаца (Румунія).

І.Мазепа, вступаючи 1687 року на гетьманство, змушений був підписати принизливі Коломацькі статті, що показують, як поступово Москва прибирала до рук Україну: «... а без чолобиття і без указу великих государів гетьмана не обирати, йому, гетьманові, не мати без відома своїх государів жодних письмових кореспонденцій з жодними государями; гетьман не вільний змінювати без відома царської величності генеральної старшини; щоб ніхто не подавав голосів, що малоросійський край гетьманського рейменту, а відзивалося одноголосно – їхньої царської пресвітлої величності держави, щоб монаршу волю свято виконувати і бути в вічному підданстві і послушенстві». Ось такою уже застав Україну гетьман Мазепа. Та скільки потрібно було мати сил, енергії і, врешті, віри, щоб на цій суцільній руїні будувати незалежну державу. Мазепа виявив виразну тенденцію обперти українську державність на верстви заможної й освіченої козацької старшини, як творчої сили суспільства, бо розумів, що всі біди України в перевазі бідноти та табірною устрою життя, а тому укріпляв козацьку старшину економічно, дарував їм землі, надавав посади в державному апараті. Разом із тим, Мазепа багато добра зробив і для простого люду, а саме: відміна винних відкупів, обмеження виконання посполитими повинностей у два дні, заборона перетворювати козаків у посполитих і відбирати у них землі, добуті «шаблею і кров'ю», спроба, майже єдина в історії

України, відновити значення рангових маєтностей, тобто дати землю тим, хто служить на користь України і захищає її. Гетьман говорив, що він представник держави, а не однієї групи населення, існує для всіх, а не для одного козацького стану.

Гетьманування І. Мазепи – це час бурхливого економічного розвитку України. Він одним із перших вказав на економічну необхідність охорони лісів, дбав про розвиток української торгівлі, охороняв інтереси українських купців, опікувався промислами, мануфактурним виробництвом.

Доба Мазепи – це особливе піднесення усіх видів мистецтва, бурхливий розквіт української архітектури (прегарний стиль будівель дістав назву «мазепино́го бароко»). На кожний рік гетьманування Мазепи припадає одна архітектурна споруда. Дбав і про фортифікаційні укріплення на кордонах України.

Не менші заслуги Мазепи і в розвитку освіти в Україні: фундував школи, бурси й шпиталі, друкарні. Гетьман взяв під свою опіку і найвищу тоді школу в Україні – Києво-Могилянську академію (з 1704 по 1708 роки академія називалася Могило-Мазеповіанською). Як слушно зауважив відомий український історик Олександр Оглоблин: «...творча, багатогранна і плідна активність мазепинської України в царині культури створила ідейні передумови і для нового вирішального напрямку політики гетьмана Мазепи – емансипації від Москви в ім'я відновлення державної незалежності України».

Користувався І.С.Мазепа і заслуженою повагою у війську як хоробрий воїн і досвідчений полководець, знавець військової справи. За життя був відзначений найвищими нагородами різних держав: 1700 р. – орден св. Андрія Первозваного; 1703 р. – польський орден «Білого Орла»; 1707 р. - найвища європейська відзнака – титул князя «Священної Римської імперії».

Гетьман Іван Мазепа є найбільш відомим у Європі та Америці представником України. Йому присвячено багато мистецьких творів (гравюри, картини, музичні й літературні твори, скульптури). Його ім'я широко представлене на карті світу.